

Výzkumné studie

POPIS OSOBNOSTI PACHATELE TRESTNÉHO ČINU VLOUPÁNÍ DLE CLONINGEROVA DOTAZNÍKU TEMPERAMENTU A CHARAKTERU

VERONIKA A. POLIŠENSKÁ

Psychologický ústav AVČR, Praha

ABSTRACT

Description of burglar's personality according to Cloninger's Temperament and Character Inventory

V. A. Polišíenská

The article will concentrate on the burglars' personality. The personality was examined using the Cloninger's Temperament and Character Inventory – revised (TCI-r). The research took place in 19 Czech prisons and the sample included 149 offenders. The analysis of the data concentrated upon the prevalence of character and temperament types of burglars. Overall, 29 offenders were identified with extreme personality types, 51 with strong personality types and 51 with mild personality types. 24 offender were identified as flexible

and 26 were identified to have personality disorder. The population includes more flexible and mild types than previously reported by Cloninger et al. The article is of an exploratory nature, its purpose is to describe the personality characteristics of the offenders.

key words:

burglar,
personality,
Temperament and Character Inventory

klíčová slova:

pachatel vloupání,
osobnost,
Cloningerův dotazník temperamentu
a charakteru

TEORETICKÉ SHRNUTÍ

Trestný čin vloupání

Výzkum v oblasti forenzní psychologie a kriminologie předpokládá, že pachatelovo rozhodování následně ovlivňuje jeho trestnou činnost (Beavon et al., 1994; Brantingham, Brantingham 1978; Cornish, Clarke, 1985). Přestože si pachatel vloupání vybírá své cíle a plánuje trestný čin, je zároveň limitován svými zdroji (jako jsou informace, čas, a mobilita) (Bernasco, Luykx, 2003). Způsob, jakým se pachatel rozhoduje k danému trestnému činu, je ovšem také ovlivňován jeho osobností. Osobnost pachatele je důležitou složkou forenzně-psychologického výzkumu, protože na základě poznání osobností a vlastností pachatele lze vytvořit vhodné preventivní metody.

Došlo: 12. 12. 2008; V. A. P., Psychologický ústav AV ČR, Politických vězňů 7, 110 00 Praha 1; e-mail: v.polisen@seznam.cz

Studie byla podpořena grantem 406/07/0261 Grantové Agentury ČR „Zkušenost pachatele a její vliv na chování a prevenci”.

Teoretické studie trestného činu vloupání se nejprve zaměřovaly na popis daného cíle (Dunn, 1980), využití zdrojů a nebo znalostí dané oblasti (Canter, Gregory, 1993). Pozdější studie se věnovaly vlastnostem pachatele, jako je například persistence v trestné činnosti (Bennet, Wright, 1984; Barker, 1999) či příprava a plánování trestného činu (Elffers, 2004; Polišenská, 2004, 2007).

Přestože výzkumy týkající se vloupání jsou nyní častější, většina teorií se věnuje popisu pachatelova chování, a je tedy založena na popisu daného trestného činu či kriminální historie pachatele. Test osobnosti vyplněný pachatelem je používán velmi ojediněle.

Cloningerův dotazník charakteru a temperamentu (TCI-r)

Pro výzkum týkající se osobnosti pachatele vloupání byl zvolen Cloningerův dotazník, protože definuje osobnost jako způsob, jak se lidé učí ze svých zkušeností a adaptují svoje pocity, myšlenky a chování (Cloninger, Svrakic, 1997). Tato definice nejlépe popisuje osobnost ve vztahu ke kriminálnímu chování.

Cloninger nahlíží na osobnost jako na stálé vzorce ve vnímání, které se vztahují k přemýšlení o sobě, lidech a světu kolem nás (Banás, 2003). Temperament a charakter mohou být změřeny a na základě těchto měření mohou být určeny rozdíly mezi lidmi (Cloninger, 1994). Osobnost lze dle Cloningera popsat čtyřmi temperamentovými a třemi charakterovými dimenzemi.

Temperamentové a charakterové dimenze TCI-r velmi dobře rozlišují jednotlivé osobnostní subtypy (Svrakic et al., 2002) a mohou být používány pro mladší i starší populace (Casey, Joyce, 1999). Cloningerovy dimenze mohou být používány pro určení poruchy osobnosti (Preiss, 2005), deprese (Strakowski et al., 1993; Nelson, Cloninger 1997; Mulder 2002), osobnosti adolescentů (Kožený, Tišanská, 1998), popis žen s diagnostikou F10.2 (Kožený et al., 1998), zjištění vlivu metamfetaminové závislosti na osobnost (Hosák et al., 2005), výzkum životních příběhů (Loučimová et al., 2005) a pro určení změn v osobnosti během hospitalizace (Simová et al., 2004).

Co se týče používání TCI-r u pachatelů trestné činnosti, byly provedeny studie s delikventy (Gregorová, 1998) a pachateli znásilnění (Giotakos et al., 2004). Kožený a kol. (1998b) provedli heuristickou deskripci jedinců ve výkonu trestu se závěrem, že tito jedinci mají vyšší tendenci k bezstarostnosti, vyhledávání konfrontačních situací, indiferenci a jsou zřetelně neambiciózně praktičtější. V zahraniční literatuře bylo prostřednictvím TCI zjišťováno, zda TCI je vhodným nástrojem pro identifikaci vězňů s historií psychopatologie a zneužívání drog (v Novém Jižním Walesu v Austrálii, Allnut et al., 2008). Dále se pomocí TCI-r studoval alkoholismus a zneužívání drog, hodnocení poruch osobnosti u francouzských vězňů (Lukasiewicz, 2007; Pelissolo a kol., 2008), vztah mezi osobností a sexuálními hormony u pachatelů sexuálních trestných činů (Giotakos a kol., 2004b). Další studie se například věnovaly poruchám osobnosti ve vztahu ke kognitivním funkcím u vězeňské populace (Bergvall, a kol., 2003), zneužívání návykových látek ke vztahu k psychopatii u pachatelů násilných trestných činů (Gustavson a kol., 2007), psychopatii u adolescentních delikventů s poruchou chování (Dolan, Rennie, 2007; Atarhouch a kol., 2004; Ruchkin a kol., 1998), vztahu mezi charakterem, osobností a neuropsychologickými funkcemi u pachatelů (Bergvall, et al., 2003) a temperamentu u uvězněných žen (Gremore a kol., 2005; Farmer a kol., 2003).

Většina studií se při analýze TCI-r zaměřuje na statistickou analýzu jednotlivých položek (ANOVA, MANOVA), popřípadě na srovnání s jinými testy osobnosti

(EPQ). Málokdy se studie zaměřují právě na základní přínos TCI-r, to jest vytváření temperamentového a charakterového profilu dané populace či jedince.

Podle TCI-r je temperament definován jako automatická emoční odpověď na zkušenosti. Temperament je částečně dědičný a stabilní po celý život a jeho dimenze jsou: Vyhledávání nového (Novelty seeking, NS), Vyhýbání se poškození (Harm Avoidance, HA), Závislost na odměně (Reward Dependence, RD) a Persistence (Persistence, P). Jednotlivé dimenze popisují jedince v extrémních situacích, tedy v případech kdy jednotlivé dimenze mají vysoký či nízký skór. Jednotlivé temperamentové dimenze již byly v české literatuře popsány a proto zde nejsou uváděny (Kožený, Tišanská, 1998; Preiss, 2000; Preiss, Klose, 2001; Preiss et al., 2002).

Temperamentové dimenze však lze různě kombinovat. Kombinace vysokých a nízkých hodnot různých dimenzí vytvářejí jednotlivé temperamentové typy. Temperamentové typy mohou být extrémní (3 dimenze, všechny mají vysoký, nebo nízký

Tab. 1 Extrémní temperamentové typy (Cloninger, Svrakic, 1997)

Temperamentové typy	Vyhledávání nového (NS)	Vyhýbání se poškození (HA)	Závislost na odměně (RD)
Antisociální	Vysoký	Nízký	Nízký
Histriónský	Vysoký	Nízký	Vysoký
Pasivně agresivní	Vysoký	Vysoký	Vysoký
Explozivní	Vysoký	Vysoký	Nízký
Obsesivní	Nízký	Vysoký	Nízký
Schizoidní	Nízký	Nízký	Nízký
Cyklotymní	Nízký	Nízký	Vysoký
Pasivně závislý	Nízký	Vysoký	Vysoký

Tab. 2 Výrazné temperamentové typy (Cloninger et al., 1994)

Temperamentové typy	Vyhledávání nového (NS)	Vyhýbání se poškození (HA)	Závislost na odměně (RD)
Impulsivní	Vysoký	Nízký	--
Rigidní	Nízký	Vysoký	--
Hypertymní	Nízký	Nízký	--
Hypotymní	Vysoký	Vysoký	--
Zásadový	Nízký	--	Vysoký
Oportunistický	Vysoký	--	Nízký
Narcistický	Vysoký	--	Vysoký
Skromný	Nízký	--	Nízký
Pasivně odmítavý	--	Vysoký	Vysoký
Opoziční	--	Nízký	Nízký
Lehkověrný	--	Nízký	Vysoký
Odcizený	--	Vysoký	Nízký

skór), výrazné (2 dimenze mají vysoký nebo nízký skór a jedna průměrný) a mírné (jedna dimenze s vysokým nebo nízkým skórem, dvě dimenze průměrné).

Persistence funguje jako obecný moderátor sebekontroly a ovlivňuje vývoj charakteru. Persistence hraje důležitou roli v emoční regulaci a vývoji osobnosti (Cloninger, Svrakic, 1997), ale není součástí temperamentových typů. Přestože výhodou TCI-r je kombinace jednotlivých dimenzí do typů, málokdy jsou tyto typy používány pro popis zkoumaného souboru. Tento článek používá dále prezentované typy pro popis pachatelů vloupání.

Lidé, kteří skórují vysoko nebo nísko v jednotlivých dimenzích, jsou typičtí ve svém chování bez ohledu na okolnosti. Ti, kteří skórují spíše v průměru jsou nekonzistentní a chovají se dle situace.

Lidé, kteří jsou průměrní ve třech temperamentových dimenzích, jsou klasifikováni jako „flexibilní“ a měli by tvořit asi 3,7 % z dané populace. Cloninger et al. (1994) předpokládají, že 8 extrémních typů a flexibilní typ tvoří 33 % z dané populace a 8 mírných temperamentových typů tvoří 67 % populace.

Charakter obsahuje sebepojetí, cíle a hodnoty, které ovlivňují smysl toho, co v životě zažíváme. Charakterové dimenze jsou: Sebeřízení (Self-Directedness, SD), Spolupráce (Cooperativeness, C) a Sebepřesah (Self-Transcendence, ST). Taktéž jednotlivé charakterové dimenze již byly v české literatuře popsány (Kožený, Tišanská, 1998; Preiss, 2000; Preiss, Klose, 2001; Preiss et al., 2002).

Tab. 3 Extrémní charakterové typy (Cloninger et al., 1994)

Charakterové typy	Spolupráce	Sebepřesah	Sebeřízení
Melancholický	Nízký	Nízký	Nízký
Autokratický	Nízký	Nízký	Vysoký
Desorganisovaný	Nízký	Vysoký	Nízký
Paranoidní	Nízký	Vysoký	Vysoký
Závislý	Vysoký	Nízký	Nízký
Organizovaný	Vysoký	Nízký	Vysoký
Cyklotymní	Vysoký	Vysoký	Nízký
Kreativní	Vysoký	Vysoký	Vysoký

Charakterové dimenze lze stejně jako temperamentové dimenze kombinovat do různých charakterových typů. Charakterové typy obsahují sebepojetí a rozdíly v cílech a hodnotách, které ovlivňují svobodnou vůli a cíle.

Charakterové typy také identifikují poruchu osobnosti. Charakterové dimenze Sebeřízení a Spolupráce určují, zda jedinec má, či nemá poruchu osobnosti. Lidé, kteří mají nízký skór v SD a C, jsou nevyspělí a nespolutracující. Vzorec, který je určen vysokým skórem v NS, HA a nízkým v RD, zvyšuje riziko nevyspělosti, zatímco obrácený vzorec jej snižuje. Riziko nevyspělosti nebo poruchy osobnosti jsou sníženy nízkým NS, HA a vysokým RD.

Cloninger v české literatuře

V České republice se Cloningerův dotazník TCI-r za posledních pár let velmi rozšířil. Od základních metodických článků, které zkoumaly jeho formální vlastnosti (Kožený, Tišanská, 1998; Preiss, 2000; Preiss, Klose, 2001), či o něm pojednávaly

v rámci širších komparativních studií (Preiss et al., 2002), se posléze výzkum přesunul ke specifickým studiím, které se zabývaly následujícími tématy: vytvoření profilů určitých skupin (Kožený et al., 1998; Preiss et al. 2000), vztah mezi vigilitou a osobností (Červená et al., 2003), popis změn osobnostních rysů (Simová et al., 2004; Snopek, Hublová, 2007). Celkový výzkum vedl k vytvoření norem pro českou populaci (Kuchařová, 2005; Loučimová et al., 2005; Preiss et al., 2007).

METODA

Soubor

Výzkum byl proveden v 19 českých věznicích v letech 2007-2008 a soubor obsahoval 149 pachatelů (11 žen a 138 mužů). Kritéria pro výběr pachatelů byla následující: více než jedno zatčení za vloupání, momentálně ve vězení za trestný čin vloupání a byl identifikován vězeňským psychologem jako profesionální pachatel (pachatel, který se věnuje trestné činnosti dlouhodobě). Pachatelé byli vybráni vězeňským psychologem. Účast na výzkumu byla dobrovolná a respondenti za svoji účast nedostali žádnou odměnu.

Minimální věk pachatelů byl 20 a maximální věk 55 let (s průměrem 31,7 let). 77 pachatelů dosáhlo základního vzdělání, 62 pachatelů ukončilo střední učiliště a 10 pachatelů dosáhlo maturity.

Nástroj

Respondenti vyplnili demografický a Cloningerův temperamentový a charakterový dotazník (TCI-r). TCI-r je sebehodnotící nástroj, který obsahuje 240 položek, jež jsou hodnoceny na pětibodové škále (Cloninger, Svrakic, 1997).

Analýza

Demografický dotazník byl použit na popis souboru. TCI-r byl analyzován a kódován dle českých norem (Kuchařová, 2005; Preiss et al., 2007).

VÝSLEDKY

Analýza TCI-r

Vysoký a nízký skór, důležitý pro určení jednotlivých typů, byl vypočítán kombinací dvou metod. První metoda určila skór dle prvního a třetího kvartilu, druhá metoda použila průměr a směrodatné odchytky na základě českých norem (Kuchařová, 2005; Preiss et al., 2007).

Nízký skór byl určen prvním kvantilem (Metoda 1, viz tab. 4) a výpočtem „průměr minus směrodatná odchytky“ (Metoda 2). Vysoký skór byl stanoven třetím kvantilem (Metoda 1) a výpočtem „průměr plus směrodatná odchytky“ (Metoda 2, viz tab. 5). Pachatel byl zařazen do určitého temperamentového či charakterového typu, pokud byl do daného typu zařazen oběma metodami¹. V tab. 6 uvádíme průměrné skóry a směrodatné odchytky zkoumaného souboru.

¹ Např. pokud pachatel 85 má skór 123 (NS), 74 (HA), 93 (RD). Dle Metody 1 i 2 je tedy identifikován jako Impulsivní. Oproti tomu pachatel 110 má skór 104 (NS), 112 (HA), 82 (RD). Dle Metody 1 byl tento pachatel identifikován jako Odcizený, oproti tomu dle Metody 2 má vysoký skór pouze v RD. Tento pachatel tedy není zařazen do žádného typu.

Pro určení jednotlivých temperamentových a charakterových typů je potřeba rozlišit mezi extrémními, výraznými a mírnými typy (viz výše). Typy pro temperament a charakter jsou počítány odděleně. Odděleně byly také stanoveny skóry Persistencee (protože P je obecným moderátorem sebekontroly), porucha osobnosti (nízké skóry SD a C) a flexibilní typ (průměrné hodnoty v NS, HA a RD) (Cloninger, Svrakic, 1997).

Tab. 4 Hodnoty pro výpočet skóru

	1. kvartil	3. kvartil
Vyhledávání nového (NS)	89,0	111,0
Vyhýbání poškození (HA)	85,0	106,3
Závislost na odměně (RD)	89,0	105,0
Persistence (PS)	99,0	119,0
Sebeřízení (SD)	124,5	148,0
Spolupráce (C)	118,0	133,0
Sebepřesah (ST)	59,0	75,0

Tab. 5 Hodnoty pro výpočet skóru

	Průměr	Směrodatná odchylka
Vyhledávání nového (NS)	100,89	12,26
Vyhýbání poškození (HA)	96,30	16,31
Závislost na odměně (RD)	97,14	12,89
Persistence (PS)	109,29	16,52
Sebeřízení (SD)	136,50	16,49
Spolupráce (C)	125,96	14,46
Sebepřesah (ST)	97,01	12,55

Tab. 6 Průměrné skóry a směrodatné odchylky zkoumaného souboru

	M	SD
Vyhledávání nového (NS)	110,33	15,275
Vyhýbání poškození (HA)	93,76	16,355
Závislost na odměně (RD)	93,53	25,78
Persistence (PS)	114,69	16,52
Sebeřízení (SD)	125,23	16,495
Spolupráce (C)	116,82	16,46
Sebepřesah (ST)	72,38	25,1

Frekvence

Extrémní typy

Tab. 7 Frekvence extrémních typů

Temperament			Charakter		
	Počet osob	procenta		Počet osob	procenta
Histriónský	3	2 %	Melancholický	3	2 %
Antisociální	2	1,3 %	Autokratický	2	1,3 %

Výrazné typy

Tab. 8 Frekvence výrazných typů

Temperament			Charakter		
	Počet osob	procenta		Počet osob	procenta
Impulsivní	13	8,72 %	Nízký C + nízký ST	4	2,9 %
Oportunistický	6	4 %	Nízký SD + nízký ST	3	2 %
Odcizený	3	2 %	Vysoký SD + vysoký C	2	1,3 %
Narcisistický	3	2 %	Nízký NS + vysoký ST	1	0,67 %
Hypotymní	2	1,3 %	Nízký RD + nízký ST	1	0,67 %
Opoziční	1	0,67 %	Nízký RD + nízký SD	1	0,67 %
Skromný	1	0,67 %	Nízký SD + nízký ST	1	0,67 %
			Nízký SD + vysoký ST	1	0,67 %
			Nízký SD + vysoký C	1	0,67 %

Mírné typy

Tab. 9 Tabulka mírných typů

Temperament			Charakter		
	Počet osob	procenta		Počet osob	procenta
Vysoký NS	22	14,7%	Nízký SD	29	19,4 %
Nízký RD	18	12%	Nízký C	24	16,1 %
Nízký HA	6	4 %	Nízký ST	15	10 %
Vysoký RD	3	2 %	Vysoký SD	9	6 %
Nízký NS	1	0,67%	Vysoký C	8	5,4 %
Vysoký HA	1	0,67%	Vysoký ST	5	3,3 %

Analýza určila 24 pachatelů jako flexibilních, 37 s vysokým skórem Persistenceence, a 14 pachatelů s nízkým skórem Persistenceence. U 26 pachatelů byla identifikována porucha osobnosti (nízký skóre v SD a C) a pouze 3 pachatelé byli identifikováni jako osoby s rizikem neúspěšnosti a poruchou osobnosti (vysoký skóre v NS, HA a nízký skóre v RD).

Existuje několik specifických aspektů, které by měly být zmíněny u zkoumaného souboru. Cloninger et al. (1994) předpokládají, že v dané populaci se nachází určitý počet určitých typů respondentů. Tyto předpoklady byly srovnány s daným souborem. Jak naznačuje tab. 10, v daném souboru se určité typy vyskytují mnohem častěji s výjimkou počtu extrémních typů spolu s flexibilním typem.

Tab. 10 Zastoupení typů v populaci a v našem souboru

	Cloninger et al. (1994) předpokládají	Tento soubor
Flexibilní typ	3,7 %	16,1 %
8 temperamentových extrémních typů s Flexibilním typem	33 %	19,4 %
Mírné typy	67 %	94,6 %

DISKUZE

Cílem tohoto článku bylo zjištění prevalence charakterových a temperamentových typů u pachatelů vloupání pomocí temperamentového a charakterového dotazníku TCI-r. Než přejdeme k vlastní diskuzi o výsledcích, je potřeba si uvědomit několik aspektů týkajících se daného souboru. Za prvé, data byla sbírána ve vězeňském prostředí, které je velmi specifické a také může ovlivňovat pravdivost dat (Polišenská, 2005; Preiss a kol., 2006). Pravdivost odpovědí u pachatelů byla zajišťována přítomností výzkumníka a také přítomností člověka zajišťující bezpečnost výzkumníka. Za druhé, soubor je velmi specifický, což také ovlivňuje možnost srovnání s dalšími studii věnujícími se pachatelům trestné činnosti. To je zejména vidět u nízkého počtu pachatelů, u kterých byla identifikována porucha osobnosti. Lze předpokládat, že u souboru pachatelů s násilnou trestnou činností by byla prevalence poruchy osobnosti mnohem vyšší. Za třetí, identifikace do jednotlivých typů byla velmi přísná. Pachatelé museli splnit dvě podmínky, aby byli zařazeni do určitého typu. Stejný typ musel být určen jak metodou, která používala k výpočtu směrodatnou odchylku, tak metodou, která používala k výpočtu první a třetí kvartil. Tímto způsobem byli eliminováni respondenti, kteří mohli pouze okrajově zapadat do určitého typu. Takto byli podchyceni „praví“ (vyhranění) zastupitelé daného typu. To ovšem vyústilo v nízké počty pachatelů patřících do „extrémních“ či „výrazných“ typů a oproti tomu vysoké procento pachatelů patřilo do „mírných“ typů.

Co se týče prevalence charakterových a temperamentových typů u pachatelů vloupání, z daného souboru pouze 10 pachatelů mělo extrémní typ osobnosti (5 v temperamentových dimenzích, 5 v charakterových dimenzích). Tito lidé patří do jedné ze 4 skupin typu osobnosti: Antisociální, Autokratický, Melancholický a Histriónský. Výrazných typů osobnosti bylo identifikováno 18, avšak 8 z nich je zastoupeno pouze 1 pachatelem. Nejvíce je zastoupen Impulsivní typ osobnosti (13 pachatelů), Oportunistický (6 pachatelů) a nízký skór Spolupráce a nízký skór Sebeřesahu (4 pachatelé). V mírných typech osobnosti bylo identifikováno 12 typů, kde 29 pachatelů má nízké Sebeřízení, 24 pachatelů má nízkou Spolupráci a 22 vysoký skór Vyhledávání nového.

Výhodou této studie je, že se nezaměřuje na korelace mezi jednotlivými položkami či skóry TCI-r, ale že se zaměřuje na popis populace pachatelů vloupání pomocí

charakterových a temperamentových typů. Důležitým poznatkem je to, že je možné zařadit pachatele vloupání do určitých typů. Toto je důležité zejména z důvodu velké variability vloupání a různé specializace pachatelů na různé objekty. Tím, že dokážeme pachatele vloupání lépe klasifikovat na základě jejich osobnosti, můžeme dále hledat spojení mezi osobností a specializací na trestnou činnost, agresivitu či jednání s obětí. Tímto způsobem dokážeme lépe popsat populaci pachatelů vloupání a lépe porozumět jejím specifikům. Tyto výsledky lze dále aplikovat nejen v praxi psychologické ale také kriminologické či penitenciární. Důležité je tuto techniku replikovat i u jiných trestných činů, abychom zjistili prevalenci osobnostních typů i u jiných pachatelů, zejména násilné trestné činnosti, a tím napomohli vyvíjejícímu se trendu vědeckého přístupu k profilování (Polišenská, 2008b).

ZÁVĚR

Tato studie se věnovala osobnosti pachatelů vloupání. Soubor obsahoval 149 pachatelů a osobnost byla zkoumána pomocí Cloningerova dotazníku temperamentu a charakteru (TCI-r). Celkem bylo identifikováno 10 pachatelů s extrémním typem osobnosti, 29 pachatelů s výrazným typem osobnosti a 51 pachatelů s mírným typem osobnosti. 24 pachatelů bylo identifikováno jako flexibilních. Celkově daný soubor obsahuje více flexibilních a „mírných“ jedinců. Oproti Cloningerovým předpokladům obsahuje tento soubor méně pachatelů, kteří jsou definováni jako flexibilní a extrémní. Výzkum osobnosti pachatelů vloupání je důležitý pro další výzkum v oblastech resocializace, strategií trestné činnosti a chování pachatelů v prostoru.

LITERATURA

- Atarhouch, N., Hoffmann, E., Adam, S., Titeca, J., Stillemans, E., Fossion, P., Le bon, O., Servais, L. (2004): Evaluation of typic psychopathic traits with juvenile offenders. *L'Encéphale*, 30, 4, Jul-Aug 2004, 369-375.
- Allnutt, S., Wedgwood, L., Wilhelm, K., Butler, T. (2008): Temperament, substance use and psychopathology in a prisoner population: implications for treatment. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 11, 969-975.
- Banás, P. (2003): Vztah temperamentu a charakteru podle C. R. Cloningera existenciální škále ESK. Diplomová práce, FFUK, Praha.
- Barker, M. (1999): The criminal range of house burglars. In: D. V. Canter, L. J. Alison (Eds.): *Offender profiling series: Volume two, profiling in policy and practice*. Aldershot, Ashgate.
- Beavon, D. J. K., Brantingham, P. L., Brantingham, P. J. (1994): The influence of street networks on the patterning of property offenses. In: R. V. Clarke (Eds.): *Crime prevention studies*, 2. Monsey, NY, Criminal Justice Press.
- Bennett, T., Wright, R. (1984): *Burglars on burglary: Prevention and the offender*. Aldershot, Gower.
- Bergvall, A., Nilsson, T., Hansen, S. (2003): Exploring link between character, personality disorder and neuropsychological fiction. *European Psychiatry*, 16, 334-344.
- Bernasco, W., Luykx, F. (2003): Effects of attractiveness, opportunity and accessibility to burglars on residential burglary rates of urban neighborhoods. *Criminology*, 41, 3, 981-1002.
- Brantingham, P., Brantingham, P. (1978): A theoretical model of crime site selection. In: M. D. Krohn, R. L. Akers (Eds.): *Crime, law and sanctions: Theoretical perspectives*. Beverly Hills, Sage.
- Casey, J. E., Joyce, P. R. (1999): Personality disorder and the Temperament and Character Inventory in the elderly. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 4, 302-308.
- Canter, D., Gregory, A. (1993): Identifying the residential location of rapists. *Journal for Investigative Psychology*, 3, 169-175.
- Cloninger, C. R. (1994): The genetic structure of personality and learning: A phylogenetic model. *Clinical Genetics*, 46, 124-137.

- Cloninger, C. R., Przybeck, T. R., Svrakic, D. M., Wetzel, R. D. (1994): The Temperament and Character inventory (TCI): A guide to its development and use. St. Louis, MO, Center for Psychobiology of Personality.
- Cloninger, C. R., Svrakic, D. M. (1997): Integrative psychobiological approach to psychiatric assessment and treatment. *Psychiatry*, 2, 120-141.
- Cornish, D. B., Clarke, R. V. (1985): Modelling offenders' decisions: A framework for research and policy. *Crime and Justice*, 147-185.
- Červená, K., Preiss, M., Matoušek, M., Brunovský, M. (2003): Vztah mezi vigilitou a charakteristikou osobnosti. *Psychiatrie*, 7, 30-32.
- Dunn, C. S. (1980): Crime area research. In: D. E. Georges-Abeyie, K. D. Harries (Eds.): *Crime: A spatial perspective*. New York, Columbia University Press.
- Dolan, M., Rennie, C. (2007): Is juvenile psychopathy associated with low anxiety and far in conduct-disordered male offenders? *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 1028-1038.
- Elffers, H. (2004): Decision models underlying journey to crime. In: G. Bruinsma, H. Elffers, J. de Kaiser: *Punishment, places and perpetrators: Developments in criminology and criminal justice research*. Portland, United States, Willan Publishing.
- Farmer, R., Field, C., Gremore, T., Chapman, A., Nash, H., Mayer, J. (2003): Passive avoidance learning among females as a function of Cloninger's temperament typology. *Personality and Individual Differences*, 34, 983 - 997.
- Giotakos, O., Vaidakis, N., Markianos, M., Spandoni, P., Christodoulou, G. N. (2004): Temperament and character dimensions of sex offenders in relation to their parental rearing. *Sexual and Relationship Therapy*, 2, 141-150.
- Giotakos, O., Markianos, M., Vaidakis, N., Christodoulou, G. (2004b): Sex hormones and biogenic amine turnover of sex offenders in relation to their temperament and character dimensions. *Psychiatry Research*, 3, 185-193.
- Gremore, T., Chapman, A., Farmer, R. (2005): Passive avoidance learning as a function of behavioral inhibition and activation among female inmates. *Personality and Individual Differences*, 39, 925-936.
- Gregorová, S. (1998): Juvenilná delinkvencia v kontexte Cloningerovho modelu osobnosti. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 4, 339-347.
- Gustavson, C., Stahlberg, O., Sjodin, A., Forsman, A., Nilsson, T., Ancarsater. (2007): Age at onset of substance abuse: A crucial covariate of psychopathic traits and aggression in adult offenders. *Psychiatry Research*, 153, 195-198.
- Hosák, L., Csémy, L., Preiss, M., Čermáková, E. (2005): Predikce úspěšnosti ústavní odvykací léčby u závislých na metamfetaminu. *Česká a slovenská psychiatrie*, 2, 82-87.
- Kožený, J., Tišanská, L. (1998): Formální vlastnosti dotazníku TCI testované na datech adolescentů. *Československá psychologie*, 1, 75-83.
- Kožený, J., Tišanská, L., Dvořák, V. (1998): Osobnostní profil detoxikovaných žen s diagnózou F10.2: Prediktivní potenciál Cloningerova dotazníku temperamentu a charakteru. *Československá psychologie*, 1, 84-90.
- Kožený, J., Tišanská, L., Mezník, J. (1998): Dotazník temperamentových a charakterových rysů TCI: Profil osob ve výkonu trestu. *Československá psychologie*, 3, 218-226.
- Kuchařová, J. (2005): Dotazník temperamentu a charakteru TCI-r: pokus o validizaci. Diplomová práce. Praha, Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, katedra psychologie.
- Loučimová, B., Preiss, M., Chrzová, D., Bareš, M. (2005): Příspěvek k validizaci dotazníku temperamentu a charakteru C. R. Cloningera pomocí životního příběhu: kazuistická studie. *Psychiatrie*, 1, 5-13.
- Lukasiewicz, M., Falissard, B., Michel, L., Neveu, X., Reynard, M., Garsquet, I. (2007): Prevalence and factors associated with alcohol and drug-related disorders in prison: A French national study. *Substance Abuse Treatment, Prevention and Policy*, 2, 1-10.
- Mulder, R. T. (2002): Personality pathology and treatment outcome in major depression: Review. *American Journal of Psychiatry*, 3, 359-371.
- Mulder, R. T., Joyce, P. R., Sellman, J. F., Cloninger, C. R. (1996): Towards understanding of defense style in terms of temperament and character. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 93, 99-104.
- Nelson, E. C., Cloninger, C. R. (1997): The tridimensional personality questionnaire as a predictor response to nefazodone in a large multi-site study. *Journal of Affective Disorder*, 44, 201-207.
- Pelissolo, A., Ecochard, P., Falissard, B. (2008): Psychometric characteristics of

- Cloninger's criteria for personality disorder in a population of French prisoners. *International Journal of Methods in Psychiatric Research*, 1, 30-34.
- Polišenská, V. A. (2004): Burglars: Territory and strategy. In: Czerederecka, A. et al. (Eds.): *Forensic psychology and law: Facing the challenges of a changing world*, Krakow, Wydawnictwo Instytutu Ekspertyz Sadowych, 66-74.
- Polišenská, V. A. (2005): Kvalitativní výzkum ve vězeňském prostředí a ovlivňující faktory. Kvalitativní přístup a metody ve vědách o člověku IV: Vybrané aspekty teorie a praxe, Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci, 109-114.
- Polišenská, V. A. (2008): Spatial behaviour of property offenders: questioning the near-home hypothesis. *Crime Patterns and Analysis*, 1, 47-59. <http://www.eccajournal.org/>
- Polišenská, V. A. (2008b): Profilování pachatelů trestných činů. *Kriminalistika*, 4, 287-294.
- Preiss, M. (2000): Cloningerova teorie temperamentu a charakteru a klinická praxe *Psychiatrie*, 4, 43-45.
- Preiss, M. (2005): Diagnostika poruch osobnosti – chyby a omyly. *Sanquis*, 38, 17-19.
- Preiss M., Klose J., Španiel F. (2000): Temperament a charakter podle C. R. Cloningera u psychiatrických pacientů a obecné populace. *Psychiatrie*, 4, 251-254.
- Preiss, M., Klose, J. (2001): Diagnostika poruch osobnosti pomocí teorie C. R. Cloningera. *Psychiatrie*, 4, 226-231.
- Preiss, M., Rodriguez, M., Houbová, P. (2002): Vliv akutního stavu na diagnostiku poruch osobnosti. *Psychiatrie*, 7, 18-21.
- Preiss, M., Novák, T., Klose, J., Šamánková, D., Březinová, K., Štěpánková, H. (2006): Ovlivňování výsledku vyšetření osobnosti: Výsledky dotazníku temperamentu a charakteru. *Československá psychologie*, 3, 251-261.
- Preiss, M., Kuchařová, J., Novák, T., Štěpánková, H. (2007): The Temperament and Character Inventory – revised (TCI-R): A psychometric characteristics of the Czech version. *Psychiatria Danubia*, 19, 1-2, 27-34.
- Ruchkin, V., Eisemann, M., Hagglof, B., Cloninger, C. R. (1998): Interrelations between temperament, character, and parental rearing in male delinquent adolescents in Northern Russia. *Comprehensive Psychiatry*, 4, 225-230.
- Simová, M., Preiss, M., Bareš, M., Kopeček, M., Ježková, T., Stopková, P., Klose, J. (2004): Změny osobnostních rysů v průběhu psychiatrické hospitalizace. Pilotní studie s Cloningerovým dotazníkem temperamentu a charakteru (TCI). *Psychiatrie*, 8, 286-292.
- Snopek, M., Hublová, V. (2008): Sociální opora a její vztah k životní spokojenosti, sebehodnocení a osobnosti u adolescentů: rodové rozdíly. *Československá psychologie*, 5, 500-509.
- Svrakic, D. M., Draganic, S., Hill, K., Bayon, C., Przybeck, T. R., Cloninger, C. R. (2002): Temperament, character, and personality disorders: Etiologic, diagnostic, treatment issues. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 3, 189-195.

SOUHRN

Článek se věnuje popisu osobnosti pachatelů vloupání. Osobnost pachatelů byla zkoumána pomocí Cloningerova dotazníku temperamentu a charakteru (TCI-r). Výzkum se konal v 19 věznicích v České republice a soubor obsahoval 149 pachatelů. Analýza dat byla zaměřena na zjištění prevalence charakterových a temperamentových typů u pachatelů vloupání. Celkem bylo identifikováno 10 pachatelů s extrémním typem osobnosti, 29 pachatelů s výrazným typem osobnosti a 51 pachatelů s mírným typem osobnosti. 24 pachatelů bylo identifikováno jako flexibilních a 26 bylo identifikováno s poruchou osobnosti. Celkově daná populace obsahuje více flexibilních a „mírných“ jedinců než uvádí Cloninger et al. Článek představuje explorativní studii, jejíž cílem je detailně popsat osobnostní charakteristiky pachatelů.

Copyright of Ceskoslovenska Psychologie is the property of Institute of Psychology of the Academy of Sciences and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.